

Sopimusmalli myyntirajapinnan ja toimivaltaisen viranomaisen joukkoliikenteen mobiililippujen käytöstä liikkumis- ja yhdistämispalvelujen sovelluksessa

SEUJOUKJ 14.10.2021 § 28
2483/08.00.00.05/2021

Lain liikenteen palveluista (320/2017) mukaan liikkumispalvelun tarjoajien on avattava palvelua koskevat olennaiset tiedot vapaasti saataville ja kertalippujen myyntirajapinta on avattava toisille liikennepalveluille sekä yhdistämispalveluille, joissa muodostetaan matkaketjuja ja muita palvelukokonaisuuksia yhdistelemällä eri palveluntarjoajien liikkumispalveluja.

Joukkoliikenteen toimivaltaiset viranomaiset ovat veloitettuja myyntirajapinnan avaamiseen, ja rajapintaa hyödyntävän toimijan kanssa on solmittava sopimus. Liikennepalvelulain asettama sopimisvelvoite edellyttää myös yhteydenottoihin vastaamista kohtuullisessa ajassa. Pääsyn myyntirajapintaan on oltava kohtuullista, syrjimätöntä ja oikeudenmukaista. Rajapinnan käyttöä rajoittavat ehdot eivät ole sallittuja. Rajoituksia toimijan liiketoimintamallille, palveluille tai sen käyttämille sovelluksille ei saa asettaa.

Avaamisvelvoite on ollut voimassa vuodesta 2018. Yhteistyöstä ja erilaisista sopimuksista on jo kokemusta osalla suomalaisista joukkoliikennekaupungeista. Myös TVV Lippu- ja maksujärjestelmäosakeyhtiön hallinnoima kaupunkien joukkoliikennelippujen myyntirajapinta on kehittynyt ja lipunmyynnin avaamisen käytännöt ja tekninen yhteistyö rajapintojen hyödyntäjien kanssa jo vakiintuneiden käytäntöjen mukaista.

Joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen näkökulmasta on tärkeä varmistaa tasapuolisesti kumppaneita kohteleva neuvottelu- ja sopimusprosessi ja sopimusehdot. Esimerkiksi salassapidosta, sopimuksen siirrosta, laskutuksesta tai asiakaspalvelusta kirjatut ehdot ovat saattaneet olla erilaisia saman viranomaisen eri yhteistyökumppaneiden kanssa ja aloitteesta tekemissä sopimuksissa. Yhtenäiset sopimusehdot edistävät samalla viranomaisen mahdollisuuksia toimia hyvänä yhteistyökumppanina ja suorittaa siltä edellytetyt tehtävät entistä sujuvammin. Käytäntöjen ja sopimusehtojen samankaltaisuus sujuvoittanee myös matkojen yhdistelyn laajenemista useampiin suomalaisiin kaupunkeihin.

Joukkoliikenneviranomaisten tavoite myyntirajapintojen avaamiselle liikkumis- ja yhdistämispalveluille on helpottaa ja lisätä joukkoliikenteen käyttöä kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla ja osana matkaketjuja sekä yhdistelmässä muiden liikkumispalvelujen kanssa.

Seudullinen joukkoliikennejaosto päätti kokouksessaan 25.3.2021 § 9 myöntää Oy Matkahuolto Ab:lle oikeuden myydä joukkoliikenteen kertalippuja yksittäin tai osana matkaketjua. Sopimuksen voimaantulo oli aikaisintaan 7.6.2021, jolloin Joensuun Waltti laajeni ELY-keskuksen liikenteisiin. Keväällä tuli kuitenkin tieto, että toimivaltaiset viranomaiset valmistelevat yhteistyössä kaikille soveltuvaa sopimusmallia ja Oy Matkahuolto Ab:n kanssa jäätiin odottamaan sopimusmallin valmistumista. Vastaavasti VR:n kanssa on käyty alustavia neuvotteluja Waltti-mobiilikertalippujen mahdollisesta lisäämisestä VR:n mobiilisovellukseen.

Liitteenä olevaa sopimusmallia on työstetty Jyväskylän, Tampereen, TVV Lippu- ja maksujärjestelmäosakeyhtiön sekä Paikallisliikenneliiton edustajien yhteisenä työskentelynä. Taustatiedoksi on kerrattu Traficomien ohjeistus, ja tarkasteltu aiemmin toimialalla tehtyjä sopimuksia. Sopimus on samankaltainen muun muassa HSL:n käyttämän sopimuksen kanssa.

Sopimusluonnos soveltuu liikennepalvelulain mukaisen kertalipun myyntirajapinnan ja mahdollisesti haltijakohtaisten lipputuotteiden avaamisen toteuttamiseen, mihin ei liity puolesta-asiointia. Tarkoitus on, että se sopii toimijoille pienistä yrityksistä kansainvälisiin toimijoihin.

Sopimukseen on kirjattu keskeiset avaamisprosessiin ja rajapinnan käyttöön liittyvät vaiheet ja velvoitteet, millä pyritään varmistamaan, että lippu toimii oikein ja näyttää oikealta.

Sopimuksessa tulee huomioida palvelun käyttäjän oikeudet, sillä matkaketjuja koskevaa palvelun käyttäjän suojaa koskevaa erityislainsäädäntöä ei ole olemassa. Operaattorin tulee välittää palvelunsa käyttäjälle joukkoliikenteen yleiset matkustus- ja matkaehdot. Sopimuksessa pääperiaatteena on, että rajapintaa käyttävällä operaattorilla on vastuu omaan palveluunsa liittyvästä asiakaspalvelusta ja reklamaatioiden käsittelystä. Toimivaltaisen viranomaisen palvelun toiminnasta johtuvat operaattorin hyvitykset matkustajille voidaan vähentää TVV:lle tilitettävästä lipunmyynnin summasta, kun reklamaatiokäsittelyt ovat myös TVV:n tiedossa ja sen hyväksymiä, ja hyvitykset sen matkustus- ja matkaehtojen mukaisia.

Hyvään yhteistyöhön kuuluu, että tulossa olevista muutoksista tiedotetaan riittävän ajoissa toiselle osapuolelle. Sopimusosapuolten on välittömästi reagoitava mahdollisiin ongelmiin ja puutteisiin ja ilmoitettava niistä toisilleen.

Kumpikin sopimuksen osapuoli on oman palvelunsa rekisterinpitäjä. Osapuolet vastaavat kumpikin omassa toiminnassa käsiteltävien henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta ja että henkilötietoja käsitellessä noudatetaan tietosuoja-asetuksessa määritellyjä periaatteita, huolellisuutta ja hyvää tietojenkäsittelytapaa.

Koska kyseessä on liikennepalvelulain edellyttämä sopimuspakko, sopimus on laadittu toistaiseksi voimassa olevana, eikä toimivaltaisella viranomaisella voida kirjata operaattorin kanssa samanlaista irtisanomismahdollisuutta. Sopimus voidaan viranomaisen toimesta irtisanoa vain, jos operaattori ei täytä liikennepalvelulain mukaisia velvoitteitaan tai ylivoimaisen esteen tilanteessa. Purkaminen tulee kyseeseen, jos sopijapuoli olennaisesti rikkoo sopimuksen ehtoja tai liikennepalvelulain mukaisia velvoitteitaan.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom jakaa tietoa ja kehittää käytäntöjä rajapinnoista sopimiseen ja lippu- ja maksujärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseen. Keskeistä ohjeistusta löytyy sivulta [Rajapintakäytännöt | Liikkumisen rajapinnat](#)

Perusteltu syy sopimuksesta kieltäytymiseen voi Traficomien ohjeistuksen mukaan liittyä lähinnä siihen, ettei osapuolta pystyttäisi luotettavasti yksilöimään (rekisteröity yritys/yhteisö, y-tunnus), sopijapuoli on asetettu konkurssiin, liiketoimintakieltoon tai sopijapuoleen liittyä lakisäätöisiä tai kansainvälisiin sopimusvelvoitteisiin sisältyviä rajoitteita.

Puolesta-asiointia varten viranomaiset pyrkivät toteuttamaan suositeltavan ratkaisun ja sopimusmallin, kun se mahdollistuu. Puolesta-asiointiin ja henkilökohtaisiin etuuksiin liittyvät asiakasprosessit eivät kaikilta osin ole valmiita ja digitaalisia (esim. opiskelijastatuksen tai Kela-tukioikeuksien toteaminen) ja puolesta-asioinnin tietosuojakäytännöt ovat vielä epäselvät.

Joukkoliikenneviranomaisen omien tavoitteiden mukaiset palveluhankinnat liittyen esimerkiksi matkakorttilatausten myyntiin kioskeissa, sähköisten aikataulu-näyttöjen tietojen toimittamiseen tai JOJO-lippuautomaattien sijoittamiseen julkisiin tiloihin, joihin halutaan asettaa toimivaltaisen viranomaisen ehtoja ja tavoitteita, hankitaan ja sovitaan toisenlaisilla asiakirjoilla.

Valmistelija: joukkoliikenne-logistikko Marja-Leena Inkinen-Remes

Logistiikkapäällikön päätösehdotus:

Seudullinen joukkoliikennejaosto päättää

- hyväksyä liitteen mukaisen sopimusmallin toimivaltaisen viranomaisen yhteistyön lähtökohdaksi myyntirajapinnan avaamisessa ja

- valtuuttaa logistiikkapäällikön allekirjoittamaan sopimuksia myyntirajapinnan ja joukkoliikenteen mobiililippujen käytöstä liikkumis- ja yhdistämispalvelujen sovelluksissa.

Päätös:

Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.